

Συνεργατική Πληροφοριακή Παιδεία για τις Ελληνικές Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες

Γκουνταβά Ευφροσύνη / Βιβλιοθηκονόμος MSc
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης
fgoudava@uoi.gr

Τσώλη Θεοδώρα / Βιβλιοθηκονόμος MSc
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Παράρτημα Βιβλιοθήκης Πρέβεζας
th.tsoli@uoi.gr

Περίληψη

Τα μέλη των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών (Α.Β.) χρειάζονται τη βιβλιοθήκη σε κάθε στάδιο της ακαδημαϊκής τους πορείας. Ένας τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι η ενεργή συμμετοχή της βιβλιοθήκης στην εκπαιδευτική και ερευνητική διαδικασία μέσα από παροχή προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας (Π.Π.Π.). Αυτά έχουν στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων, την απόκτηση γνώσεων και την αλλαγή των στάσεων των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας σχετικά με την εξεύρεση, επιλογή, αξιολόγηση και χρήση των πληροφοριών.

Θεωρούμε πως οι δύο σημαντικότεροι άξονες για μια επιτυχημένη εφαρμογή Π.Π.Π. είναι η καλή και σταθερή επικοινωνία-συνεργασία με το ακαδημαϊκό προσωπικό και οι συνεργασίες μεταξύ Α.Β.

Στην παρούσα εισήγηση θα αναφερθούμε σε αυτούς τους άξονες τονίζοντας πως η επιδίωξη συνεργασιών θα επιτρέψει την καταγραφή των αναγκών, των επιτευγμάτων, των επιδιώξεων μας, θα μας βοηθήσει να βελτιώσουμε τις γνώσεις και τις δεξιότητές μας και κυρίως θα προσφέρει το θεσμικό, θεωρητικό και πρακτικό υπόβαθρο για να δημιουργήσει κάθε ίδρυμα και βιβλιοθήκη το Π.Π.Π. που ταιριάζει καλύτερα στις ιδιαιτερότητές του/της. Επιπλέον, θα βοηθήσει τις βιβλιοθήκες να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες κανονικότητας δηλ. στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και την εκτεταμένη χρήση κινητών συσκευών. Η συνεργατική ανάπτυξη ενός πλαισίου εκπαιδευτικών στόχων και πρακτικών θα επιτρέψει επίσης την ευχερέστερη συνεργασία με το ακαδημαϊκό προσωπικό των ιδρυμάτων και θα βοηθήσει στην εξωστρέφεια της βιβλιοθήκης.

Στην εισήγηση καταγράφουμε και στοιχεία για ορισμένες πλευρές του θέματος (διείσδυση μαθημάτων Πληροφοριακής Παιδείας στα προγράμματα σπουδών και χρήση των ιστοσελίδων των βιβλιοθηκών για σχετική πληροφόρηση και εκπαίδευση) με παραδείγματα προκειμένου να σκιαγραφήσουμε την κατάσταση όπως έχει διαμορφωθεί στην Ελλάδα.

Θεωρούμε πως οι Α.Β. πρέπει να κερδίσουν ισότιμες συνεργασίες και δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις. Μόνο η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και οι συντονισμένες συνεργατικές πρωτοβουλίες θα τους δώσουν την ευκαιρία να αποδείξουν τον πολύτιμο ρόλο τους. Η πανδημία αποκαλύπτει πως όλα τα «ανέφικτα» και τεχνικώς δυνάμενα, γίνονται εφικτά. Το εκπαιδευτικό σύστημα μετακινείται πλέον ολοένα και περισσότερο στο ψηφιακό περιβάλλον όχι μόνο λόγω της πανδημίας αλλά επειδή αυτή είναι η πορεία που τελικά έχει πάρει ο κόσμος. Οι Α.Β. θα είναι άραγε μέρος αυτής της διαδικασίας; Ας ελπίσουμε και ας βάλουμε τα δυνατά μας να το πετύχουμε.

Λέξεις-κλειδιά: Πληροφοριακή Παιδεία, Συνεργασίες Βιβλιοθηκών, Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες, Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση.

Abstract

Members of the academic community require support and assistance from the library at all stages of their academic life. A way to achieve this, is through active presence of the library in the educational and research process by means of relevant Information literacy instruction programs. Those programs should aim at developing skills, knowledge acquisition and attitude change of academic community members in relation to discovering, selection, evaluation and utilization of information.

The implementation of a beneficial Information Literature program depends mainly in a) steady collaboration with faculty and active participation of librarians in the education process, and b) libraries' longstanding collaboration through networks.

Regarding academics their distinctiveness resides in the fact that they are library collaborators and users. Being collaborators means they are important in library pursuit to develop Information literature programs while being producers and users of scientific information means they need support and help.

In the present proposition we will refer to both relationships between librarians and academics and library coalitions and networks. Forming such schemes will enable us to pinpoint necessities, achievements, pursuits and help us to upgrade knowledge and skills. Additionally, will offer us a conceptual, institutional and practical framework which incorporates aims, objectives and educational outcomes, so as every participant to develop a tailor-made information literacy instruction program. Cooperation will enable libraries to work together with academics and develop extraverted attitudes. We also believe that library cooperation is vital in present times where the pandemic has presented us with a new normality of everyday life and work i.e. distance education and extensive use of communication-collaboration platforms and applications mainly via mobile devices.

We will refer to collaborative efforts and projects from libraries of abroad and try to sketch Greek present situation. Finally, we will propose the development of an Information literature instruction framework for the Greek academic libraries based on previous work of the Hellenic Academic Libraries Link Educational Information Literacy Platform.

Keywords: Information Literary, Academic Libraries, Library Collaboration, Distance Learning.

Εισαγωγή

Η σύγχρονη κοινωνία αντιμετωπίζει μια πληροφοριακή καταιγίδα που χαρακτηρίζεται από τον τεράστιο όγκο δεδομένων και αντίστοιχα μεγάλο όγκο ψευδών ειδήσεων και χειραγωγημένης πληροφορίας. Η ανάγκη για ακριβείς πληροφορίες είναι δραματικά υψηλή και δυστυχώς δεν έχει δοθεί η απαραίτητη προσοχή στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων που απαιτούνται για τη νέα εποχή πληροφόρησης.

Οι άνθρωποι, όπως έλεγε ο Πολωνός κοινωνιολόγος Ζίγκμουντ Μπάουμαν, γίνονται όλο και λιγότερο ικανοί να αφομοιώνουν τη γνώση με την υπεραφθονία που υπάρχει και να τη διατηρούν στη μνήμη τους αφού οι πληροφορίες σήμερα είναι περισσότερο διαθέσιμες από ποτέ¹.

Οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες (Α.Β.) μπορούν να συμβάλλουν στην προσπάθεια να καλυφθεί το μαθησιακό κενό που υπάρχει και να βοηθήσουν στην αναστροφή του φαινομένου αυτού μέσω των προγραμμάτων Πληροφοριακής Παιδείας (Π.Π.) που παρέχουν.

Η Πληροφοριακή Παιδεία (Π.Π.) μέσα στα 43 χρόνια παρουσίας (1974-2018) έχει εξελιχθεί ως έννοια που ήταν προσανατολισμένη κυρίως στη βιβλιογραφική εκπαίδευση και τη χρήση της βιβλιοθήκης στην περιγραφή ενός συστήματος διδασκαλίας και μάθησης στον ακαδημαϊκό κόσμο. Επιπρόσθετα δεν περιορίζεται πλέον στις Κοινωνικές Επιστήμες αλλά έχει εξαπλωθεί (σύμφωνα με το Scopus που έγινε η έρευνα) σε 27 επιστημονικούς κλάδους (Onyancha, 2020).

Το τεράστιο ενδιαφέρον που συγκεντρώνει η Π.Π. για τις βιβλιοθήκες φαίνεται και από τον μεγάλο όγκο των δημοσιευμάτων στις Β.Δ. του χώρου της επιστήμης της Πληροφόρησης που ανέρχεται σε 13.000 άρθρα από το 2000 μέχρι το 2015 (Sample, 2020).

Τα προγράμματα Π.Π ενσωματώνουν όχι μόνο την βιβλιογραφική και ερευνητική εκπαίδευση και τη γνώση των νέων τεχνολογιών αλλά και την κριτική σκέψη, τη δημιουργικότητα, την επίλυση προβλημάτων, την επικοινωνία, τη ομαδική εργασία, που αποτελούν διαρκή αγαθά γνώσεων και δεξιοτήτων για τους φοιτητές και μελλοντικούς επαγγελματίες και πολίτες. Παράλληλα αναδεικνύεται ο εκπαιδευτικός ρόλος των βιβλιοθηκονόμων που υλοποιούν σχετικά προγράμματα.

Οι Α.Β. αποτελούν οργανικά στοιχεία των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων γιατί η λειτουργία τους συντονίζεται με αυτή των υπολοίπων τμημάτων του ιδρύματος συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων του. Πριν την έλευση της πανδημίας, ο φυσικός χώρος της πανεπιστημιακής λειτουργίας είχε ήδη μεταβληθεί με την εφαρμογή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η εξ αποστάσεως πληροφοριακή εκπαίδευση καλείται να διερευνήσει την επιλογή και εφαρμογή ευέλικτων και αποτελεσματικών εργαλείων και μεθόδων για την παροχή με ισότιμο και εύληπτο τρόπο των πληροφοριακών πηγών που περιλαμβάνει.

Η εισήγηση αυτή είναι περισσότερο μια προβληματική βασισμένη στις προσωπικές εμπειρίες των συγγραφέων καθώς και στην υποκειμενική τους γνώμη. Στόχος είναι να

¹ Εφημερίδα των Συντακτών 15/11/2020, Απόσπασμα από το βιβλίο του Ζ. Μπάουμαν « Η σκοτεινή πλευρά του Διαδικτύου» https://www.efsyn.gr/themata/idees-palies-kai-nees/268575_i-skoteini-pleyra-toy-diadiktyou

αναδειχθεί η ανάγκη για ενεργοποίηση συνεργατικών σχημάτων παροχής Π.Π. αξιοποιώντας ταυτόχρονα τα νέα δεδομένα μέσα από την συγκυρία.

A. Συνεργατικά σχήματα

Πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι βιβλιοθήκες είναι πολύπλοκα και μεγάλα για το μέγεθος τους αλλά θα μπορούσαν να λυθούν από κοινού με επιτυχία μέσα από τις διαφορετικές προσεγγίσεις και εμπειρίες (Chuang, Weng, & Hsieh, 2019). Επιπλέον, μια συνεργατική πρόταση έχει περισσότερες πιθανότητες να προκαλέσει το ενδιαφέρον των πανεπιστημιακών αρχών από ότι μια μεμονωμένη. Ο ΣΕΑΒ αποτελεί εδώ και χρόνια ένα λαμπρό παράδειγμα συνεργασίας αντιπροσωπεύοντας την βιβλιοθηκονομική κοινότητα σε θεσμικό και ουσιαστικό επίπεδο.

Η στρατηγική, ο σχεδιασμός, η εφαρμογή και η βιωσιμότητα περιλαμβάνονται στα σημεία κλειδιά που ανέπτυξε η SCOUNL (Society of College, National and University Libraries) για τις συνέργειες στις βιβλιοθήκες. Επίσης οι δεξιότητες και η εμπειρία που μπορεί να υπάρχουν μέσα στην ομάδα εγγυώνται καλύτερο αποτέλεσμα (Parsons, 2016).

Ο ρόλος των ομάδων είναι καθοριστικός και στη βιβλιογραφία υπάρχουν πολλές μελέτες για την δομή τους. Στο πανεπιστήμιο HKUST (Χονγκ Κονγκ) για την Π.Π. εφάρμοσαν το μοντέλο που περιγράφεται ως 'αυτοδιαχειριστικό' όπου ο διαχειριστής της ομάδας καθορίζει τους γενικούς στόχους της ομάδας αλλά τα μέλη είναι ελεύθερα να εφαρμόσουν όποια μέθοδο θεωρείται αποδοτικότερη (Carlan, 2019).

Η συνεργατική φιλοσοφία θα πρέπει να διαπεράσει όλη την βιβλιοθηκονομική κοινότητα και να αποτελέσει στόχο για τις Α.Β. ώστε να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα της υποχρηματοδότησης, του χρόνου, της έλλειψης προσωπικού αλλά και να ενισχυθεί η ακαδημαϊκότητα των βιβλιοθηκών και η αναγνώρισή τους από τις πανεπιστημιακές αρχές ως απαραίτητη εκπαιδευτική μονάδα.

Οι περικοπές στους προϋπολογισμούς των πανεπιστημίων, οι εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας όπως τα κοινωνικά δίκτυα, και η χρήση των κινητών, οι τεχνολογικές εξελίξεις που κάνουν με αμείωτο ρυθμό την εμφάνισή τους και είναι δύσκολο να τους ακολουθήσει ένας γραφειοκρατικός μεγάλος οργανισμός (Chuang et al., 2019) αλλά και η πίεση που φαίνεται να δέχεται ο παραδοσιακός ρόλος των βιβλιοθηκών, κάνουν την ανάγκη συνεργασιών επιτακτική (Atkinson, 2019).

B. Προϋποθέσεις για μια επιτυχημένη εφαρμογή Π.Π.

B. 1 Συνεργασία με το ακαδημαϊκό προσωπικό (Α.Π.)

Αναγνωρίζουμε πως το Α.Π. εργάζεται σε ένα ανταγωνιστικό και αγχώδες περιβάλλον με την πληροφοριακή έκρηξη να έχει αλλάξει την παραδοσιακή επιστημονική δημοσίευση και τα νέα τεχνολογικά εργαλεία να απαιτούν χρόνο για τη διαχείρισή τους ενώ ταυτόχρονα η πίεση για επιστημονικές δημοσιεύσεις αυξάνεται.

Στους ακαδημαϊκούς κύκλους η φράση "Publish or Perish" αντανάκλα την πίεση που δέχονται για συνεχείς δημοσιεύσεις σε περιοδικά υψηλής κατάταξης με την καριέρα τους να εξαρτάται απολύτως από αυτό (Grimes, Bauch, & Ioannidis, 2018). Το 2018 υπήρχαν περισσότερα από 33.000 ακαδημαϊκά peer-reviewed περιοδικά στην αγγλική γλώσσα που δημοσίευσαν πάνω από 3 εκατομμύρια άρθρα σε ένα χρόνο (Johnson, Watkinson, & Mabe, 2018).

Θέματα που έρχονται να προστεθούν στα υπόλοιπα είναι η αύξηση του αριθμού των φοιτητών, ο αυξημένος προσανατολισμός στην έρευνα καθώς και η προσαρμογή στα προγράμματα σπουδών που αλλάζουν συνεχώς (Du Plessis & Martins, 2019).

Οι σχέσεις μεταξύ Α.Π. και βιβλιοθήκης έχουν απασχολήσει επανειλημμένα τη βιβλιοθηκονομική κοινότητα. Το 2018 μόνο δημοσιεύθηκαν πάνω από 240 άρθρα με το θέμα αυτό, δείχνοντας έτσι το μεγάλο ενδιαφέρον από την πλευρά των βιβλιοθηκών αλλά όχι απαραίτητα και από την πλευρά των ακαδημαϊκών (Perez-Stable, Arnold, Guth, & Meer, 2020).

Φαίνεται ότι προοδευτικά αυξάνονται οι σχέσεις βιβλιοθηκών και ερευνητικών ομάδων με τους ερευνητές να ζητούν περισσότερη βοήθεια όσο αντιλαμβάνονται τα οφέλη αυτής της συνεργασίας (Borrego and Pinfield, 2020). Η τάση αυτή βέβαια μπορεί να αφορά περισσότερο εξειδικευμένα πεδία όπως η ιατρική πληροφορία. Οι Akers et al. (2018) αναφέρουν ότι το 30% των Συστηματικών Ανασκοπήσεων (Systematic Reviews) που δημοσιεύονται σε ιατρικά περιοδικά υψηλής κατάταξης είτε έχουν σαν συν-συγγραφείς βιβλιοθηκονόμους, είτε αναγνωρίζεται σαφώς η συμβολή τους.

Πάντως το μέγεθος του ιδρύματος, καθώς και η γεωγραφική και φυσική εγγύτητα φαίνεται ότι παίζουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση των δεσμών και στην καλύτερη επικοινωνία (Weng & Murray, 2020).

Αυτό διαπιστώνεται και από τις προσωπικές εμπειρίες στις βιβλιοθήκες - παραρτήματα του πρώην ΤΕΙ Ηπείρου. Παραδείγματος χάριν στα Ιωάννινα, το μικρό μέγεθος (3 τμήματα) καθώς και ο σχετικά μικρός φυσικός χώρος βοήθησε πολύ στην επικοινωνία της βιβλιοθήκης με τους διδάσκοντες του ιδρύματος με αποτέλεσμα ένα συνεπές πρόγραμμα Π.Π. σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς, που όμως βασίζεται κυρίως στην καλή θέληση και επιμονή της βιβλιοθήκης και λιγότερο στο Α.Π.

Από την πλευρά των επαγγελματιών των βιβλιοθηκών επίσης εκφράζονται προβληματισμοί για τις παιδαγωγικές πρακτικές και τα θεωρητικά μοντέλα που ακολουθούν οι βιβλιοθήκες στη διδασκαλία της Π.Π. Από την άλλη προωθούνται νέες θεωρητικές προσεγγίσεις στην διδασκαλία της Π.Π. όπως το Πλαίσιο της ACRL που ενσωματώνει νέες διδακτικές θεωρίες και έννοιες (Schachter, 2020).

B.2 Συνεργασία με άλλες Α.Β.

Οι συνεργασίες ανάμεσα στις βιβλιοθήκες αποτελούν βασικό όχημα ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού τους. Όπως κι αν ονομάζονται – κοινοπραξίες, συνεργασίες, δίκτυα (alliances, cooperations, networks, consortia) όλες οι κοινές προσπάθειες μπορούν προσφέρουν καινοτόμες υπηρεσίες και εργαλεία, εξοικονόμηση πόρων, αλλά και επαύξηση των μεμονωμένων δυνατοτήτων των επαγγελματιών και των ιδρυμάτων τους (Kostagiolas, Papadaki, Kanlis, & Papavlasopoulos, 2013) (Marcum, 2008).

Η εξοικονόμηση πόρων και η πρόσβαση στις πηγές είναι τα βασικά κίνητρα συνεργασίας (Ayoub, Amin, & Wani, 2018) ενώ οι Α.Β. είναι το είδος βιβλιοθήκης με την ευρύτερη παρουσία σε κοινές δράσεις (ό.π. σ. 12).

Η διεύρυνση των εκπαιδευτικών υπηρεσιών των βιβλιοθηκών ενέτεινε την ανάγκη ιδρύματα που γειτνιάζουν ή μοιάζουν να εκμεταλλευτούν τις κοινές εμπειρίες όπως λένε χαρακτηριστικά οι Phelps, Senior & Diller (2011) αναφερόμενοι στο Orbis Cascade Alliance

(<https://www.orbiscascade.org/>). Το μεγάλο εύρος των δυνατοτήτων και των αναγκών για συνεργασίες ειδικά στον τομέα της Π.Π. καταγράφεται και από τους Hope & Peterson (2002) που αναφέρουν χαρακτηριστικά πως αν και τέτοιες πρωτοβουλίες απαιτούν μεγάλες επενδύσεις σε χρόνο, ενέργεια και πόρους «η δυναμική απόδοση» είναι εξίσου μεγάλη. Αρκετά παραδείγματα συνεργασιών κάθε είδους και μεγέθους καταγράφει επίσης η American Library Association στην ιστοσελίδα της (<http://www.ala.org/aboutala/examples-partnerships-focused-information-literacy>)

Παραδείγματα συνεργατικών σχημάτων για την Π.Π. έχουμε σε διάφορα μέρη του εξωτερικού όπως η Κοινοπραξία New Literacies Alliance (NLA)² μια συνεργατική πρωτοβουλία των University of Kansas Medical Center (KUMC), του Kansas State University και άλλων οργανισμών που εφάρμοσε με επιτυχία το Πλαίσιο της ACRL³.

Άλλο ένα ενδιαφέρον συνεργατικό σχήμα είναι το Navigate project⁴ που είναι ένα μοντέλο πληροφοριακού γραμματισμού, βασισμένο στο παιχνίδι. Χρηματοδοτήθηκε από το Erasmus + (NAVIGATE - Information Literacy: a Game-based Learning Approach for Avoiding Fake Content). Εφαρμόζει μια καινοτόμο προσέγγιση βασισμένη στο ψηφιακό παιχνίδι με σκοπό την απόκτηση και βελτίωση δεξιοτήτων στην Π.Π. και τη δημιουργία ευκαιριών για ενεργή συμμετοχή των φοιτητών/τριών στην μάθηση, μέσω της έρευνας, του πειραματισμού, του ανταγωνισμού και της συνεργασίας (Encheva, Tammara, & Kumanova, 2020).

Τέλος, το Capacity Building Programme for Librarians του Hong Kong Polytechnic University⁵ είναι επίσης ένα πρόγραμμα που εφαρμόστηκε το 2016 με τη συμμετοχή 50 βιβλιοθηκονόμων και 8 βιβλιοθηκών στο Χονγκ Κονγκ με στόχο την ανάπτυξη και βελτίωση των δεξιοτήτων των β/ων και την ενίσχυση των συνεργασιών με το Α.Π. σχετικά με την εφαρμογή προγραμμάτων Π.Π.

B.2.1 Η κατάσταση στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, οι Α.Β. αναφορικά με την Π.Π., στη συντριπτική τους πλειοψηφία παρέχουν εξειδικευμένα ή μη προγράμματα όπου κυριαρχούν οι ξεναγήσεις στους χώρους τους και η εξοικείωση με τους ηλεκτρονικούς καταλόγους και τις ηλεκτρονικές τους πηγές και εργαλεία αναζήτησης. Δυστυχώς δεν διαθέτουμε αναλυτικά στοιχεία για το είδος και το περιεχόμενο της πληροφοριακής εκπαίδευσης παρά μόνο για το ποσοστό παρακολούθησης των δραστηριοτήτων κάθε βιβλιοθήκης (ΜΟΔΙΠΑΒ, 2020, σ. 46).

Ωστόσο, γνωρίζουμε ενδιαφέρουσες εφαρμογές και δράσεις από βιβλιοθήκες όπως το Online πρόγραμμα Ωρίων πληροφοριακού γραμματισμού του πρώην ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης

² <https://www.lib.k-state.edu/nla>

³ Το Framework for Information Literacy in Higher Education της ACRL θεωρείται εξέλιξη των προτύπων Π.Π. που προηγήθηκαν (2000) και δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα στην εμπλοκή των φοιτητών/τριών στις βασικές έννοιες, τα ερωτήματα, τη συνεργασία και τις συζητήσεις (Anderson, 2015). Ονομάστηκε έτσι γιατί βασίζεται περισσότερο σε ένα σύνολο διασυνδεδεμένων εννοιών με ευέλικτες επιλογές παρά σε ένα ρυθμιστικό σύνολο απαρίθμησης μαθησιακών αποτελεσμάτων και δεξιοτήτων. Εφαρμόστηκε και συνεχίζει να εφαρμόζεται με την υποστήριξη της Ένωσης σε πολλές βιβλιοθήκες με διαφορετικά αποτελέσματα (Aharony, Julien, & Nadel-Kritz, 2020), (Wengler & Wolff-Eisenberg, 2020). Για περισσότερες πληροφορίες βλ. <http://www.ala.org/acrl/standards/ilframework>

⁴ <https://www.navigateproject.eu/>

⁵ <https://www.lib.polyu.edu.hk/julac-il-project/capacity-building-program>

(<http://orion.lib.teithe.gr/>) που διατίθεται ανοιχτό από το 2008 (βλ. Νίτσος & Μάλλιαρη, 2008).

Επίσης θα πρέπει να αναφέρουμε την online Εκπαιδευτική Πλατφόρμα Πληροφοριακής Παιδείας του ΣΕΑΒ ένα πρόγραμμα της Οριζόντιας Δράσης του ΣΕΑΒ στα πλαίσια του Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση» (2007-13) που απευθύνεται σε τελικούς χρήστες – προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές (Κλαψόπουλος κ.ά., 2016) με στόχο την αυτοεκπαίδευση και αυτοαξιολόγηση των χρηστών (βλ. <http://ilseab.lib.uth.gr/edu/>). Δυστυχώς δεν διαθέτουμε στοιχεία για τη χρήση και διείσδυσή του από τις ελληνικές Α.Β.

Θα πρέπει επίσης να αναφέρουμε ένα καινοτόμο πρόγραμμα που εφαρμόστηκε στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Πατρών βασιζόμενο στο μοντέλο Action-based Learning τόσο σε τάξη, όσο και εξ' αποστάσεως (υβριδική ή μεικτή μάθηση (blended learning)). Το πρόγραμμα σπουδών σχεδιάστηκε γύρω από τους εξής θεματικούς πυλώνες:

1. Πληροφοριακή Παιδεία (Information Literacy)
2. Ακαδημαϊκή Ανάπτυξη
3. Διά Βίου Μάθηση
4. Επαγγελματική Ανάπτυξη

Υλοποιήθηκε μέσα στην πλατφόρμα SecondLife και για την ασύγχρονη μάθηση και υποστήριξη των συμμετεχόντων χρησιμοποιήθηκε ο συνεργατικός ιστότοπος του (wiki). Όπως αναγράφεται στο πρόγραμμα δίδαξαν μέλη ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Πατρών, καθηγητές άλλων Ελληνικών και ξένων Πανεπιστημίων, μέλη του προσωπικού της Βιβλιοθήκης καθώς και άλλα εξειδικευμένα μέλη της Ακαδημαϊκής Κοινότητας. Υποθέτουμε ότι ήταν ένα πρόγραμμα συγκεκριμένης διάρκειας και δεν υπάρχουν στοιχεία για την διείσδυση, τα αποτελέσματα καθώς και την περαιτέρω τύχη του προγράμματος. Θα είχε πολύ ενδιαφέρον να γνωρίσει η βιβλιοθηκονομική κοινότητα στην Ελλάδα τα πορίσματα του εγχειρήματος αυτού ώστε να εμπλουτίσουμε και να ενδυναμώσουμε μελλοντικά προγράμματα.

Σε μια πρόσφατη καταγραφή που πραγματοποιήσαμε με σκοπό την αποτύπωση των σχετικών με την Π.Π. μαθημάτων που προσφέρουν τα ελληνικά ΑΕΙ (βλ. αναλυτικά **Παράρτημα 1**) διαπιστώσαμε πως ενώ το 43% (201 τμήματα) των τμημάτων παρέχουν σχετικά με την Π.Π. μαθήματα (με την ευρεία έννοια) μόνο 4 μαθήματα επιγράφονται ως «Πληροφοριακή Παιδεία» και 16 ως «Γραμματισμός» ή «Ψηφιακός Γραμματισμός». Επίσης το 65% των τμημάτων προσφέρει μόνο ένα μάθημα.

Στο **Παράρτημα 2** καταγράψαμε το είδος και το περιεχόμενο των πληροφοριών σχετικά με τα προσφερόμενα Π.Π.Π. 24 ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. Τα σημεία ενδιαφέροντος όπως προέκυψαν είναι:

- **Προσφέρουν Π.Π.Π.**

Αρχικά εξετάστηκε αν οι βιβλιοθήκες προσφέρουν πρόγραμμα Π.Π. και διαπιστώθηκε ότι από τις 24 οι 5 δεν φαίνεται να προσφέρουν πρόγραμμα Π.Π. ή αυτό δεν αναγράφεται ως πληροφορία στις ιστοσελίδες τους. Θα πρέπει να αναφερθούν ιδιαιτερότητες όπως ότι η μια από αυτές του Παν. Ιωαννίνων δεν έχει πρόγραμμα Π.Π. και υλικό, αλλά το πρώην ΤΕΙ Ηπείρου το οποίο ανήκει πλέον στο δυναμικό του πανεπιστημίου, διοργανώνει σεμινάρια (δεν αναφέρονται στην ιστοσελίδα) και έχει υλικό στην ιστοσελίδα του. Η ίδια περίπτωση αφορά το Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος που δεν έχει κάποια πληροφορία Π.Π. στη σελίδα του, ενώ το πρώην ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης που ενσωματώθηκε, δημιούργησε και διαμοίρασε το επιτυχημένο πρόγραμμα Ωρίων.

Η ονομασία που δίνεται στα προσφερόμενα προγράμματα ποικίλλει από «Εξυπηρέτηση χρηστών», «Ενότητα Μαθαίνω πως», «Εργαστήρια Π.Π.» κ.ά.

- **Είδος περιεχομένου Π.Π.**

Άλλο ένα στοιχείο που εξετάστηκε ήταν το είδος του υλικού που είναι αναρτημένο. Διαπιστώθηκε ότι μόνο μία βιβλιοθήκη (ΕΑΠ) και λόγω της φύσης της (εξ αποστάσεως

εκπαίδευση) έχει αναρτήσει το υλικό της μέσα στο δικό της κανάλι στο YouTube. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλες οι άλλες βιβλιοθήκες έχουν μόνο στατικό υλικό. Είναι πιθανό στα σεμινάρια που διοργανώνουν να ενσωματώνουν βίντεο ή άλλου είδους πολυμεσικό υλικό.

- **Περιεχόμενο Π.Π.Π.**

Το περιεχόμενο των προσφερόμενων σεμιναρίων αφορά κυρίως τη συγγραφή επιστημονικών εργασιών, τη λογοκλοπή και την κατάρτιση σε θέματα βιβλιογραφίας.

Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε ότι το πρόγραμμα Π.Π. Ωρίων του πρώην ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης θα πρέπει να θεωρείται ιδιαίτερα επιτυχημένο αφού 3 βιβλιοθήκες παραπέμπουν από τη σελίδα τους σε αυτό. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα διαθέτει και ασκήσεις αυτοαξιολόγησης μετά από κάθε ενότητα αλλά δεν λειτουργούν σε χρήστες εκτός του συστήματος (δεν γνωρίζουμε αν απαιτείται κάποιου είδους άδεια από τον /την διαχειριστή/στρια του προγράμματος).

Ενδιαφέρον φαίνεται να έχει το σχεδιάγραμμα του περιεχομένου στη Βιβλιοθήκη του Παν. Μακεδονίας όπου από τις 13 ενδιαφέρουσες ενότητες 4 απευθύνονται σε συγκεκριμένα τμήματα (Οικονομικό και Εκπαίδευσης), ενώ 3 ενότητες αφορούν ψηφιακά εργαλεία και βοήθεια σε θέματα σταδιοδρομίας και αναζήτησης εργασίας, πληροφορίες που δεν είδαμε σε καμία άλλη βιβλιοθήκη.

Δεν γνωρίζουμε το περιεχόμενο των προγραμμάτων των βιβλιοθηκών που προσφέρουν σεμινάρια, αλλά δεν εμφανίζουν πληροφορίες σχετικές με το υλικό στην ιστοσελίδα.

- **Συνεργασία με υπηρεσίες του πανεπιστημίου.**

Υπάρχουν βιβλιοθήκες που φαίνεται ότι έχουν αναπτύξει μορφές συνεργασίας με το Α.Π. Η βιβλιοθήκη του Παντείου αναφέρει στη σελίδα της ότι το πρόγραμμα Π.Π. έχει εγκριθεί από τη Σύγκλητο (2017).

Η βιβλιοθήκη του Παν. Μακεδονίας είναι η μόνη βιβλιοθήκη που αναφέρει συνεργασία με το κέντρο δικτύων, στη διοργάνωση μαθημάτων όπως Google tools, υπηρεσίες cloud, gmail, κ.λπ. Θα είχε ενδιαφέρον να μάθουμε περισσότερα στοιχεία αφού εκτός από το κέντρο δικτύων άλλες δύο ενότητες του Π.Π. φαίνεται ότι διεξάγονται με τη συνεργασία μελών ΔΕΠ (Δημοσίευση σε επιστημονικά περιοδικά και συγγραφή επιστημονικού άρθρου). Επίσης αναφέρεται ότι η παρακολούθηση τουλάχιστον 4 ενότητων (εκτός της εισαγωγικής) θα αναφέρεται ως δεξιότητα στο παράρτημα διπλώματος.

Επίσης, τα τμήματα Ρεθύμνου και Ηρακλείου του πανεπιστημίου Κρήτης αναφέρουν ότι στα σεμινάρια που γίνονται η συμμετοχή είναι υποχρεωτική για να δοθεί το δικαίωμα δανεισμού, οπότε συμπεραίνουμε ότι αυτό αποφασίστηκε κατόπιν συνεννόησης.

Η βιβλιοθήκη του ΟΠΑ αναφέρει επίσης ότι τα σεμινάρια γίνονται κατόπιν συνεργασίας με το Α.Π.

Το πιθανότερο είναι ότι μέρος των σεμιναρίων των περισσότερων βιβλιοθηκών θα διεξάγεται με τη συνεργασία-βοήθεια μελών ΔΕΠ αλλά αυτό δεν φαίνεται σαν πληροφορία στις ιστοσελίδες.

Γ. Συμπεράσματα και προτάσεις

Αυτά που αντιλαμβανόμαστε από την παρούσα κατάσταση είναι:

- Η πληροφοριακή εκπαίδευση στις ελληνικές βιβλιοθήκες δεν συνδέεται θεσμικά με τα προγράμματα σπουδών και δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα (εκτός από μεμονωμένες περιπτώσεις) κατά συνέπεια ούτε μετρήσιμα αποτελέσματα για τη βελτίωση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων των φοιτητών.
- Οι βιβλιοθήκες αναγνωρίζουν την ανάγκη ποιοτικής και εστιασμένης εκπαίδευσης αλλά κάθε μία ανακαλύπτει μόνη της τον τροχό ή εστιάζει σε διαφορετικά σημεία του ευρύτερου πεδίου της Π.Π.

Η πρότασή μας αφορά κυρίως την ενεργοποίηση συνεργασιών με το Α.Π. με τις δυνατότητες που δίνουν τα υφιστάμενα προγράμματα σπουδών και την δημιουργία ενός συνεργατικού

μοντέλου ανάπτυξης πολιτικής και ανταλλαγής εμπειριών και γνώσεων ανάμεσα στις ελληνικές ΑΒ.

1. Οι Α.Β. καλούνται να ενεργοποιήσουν συνεργασίες με φιλολογικά τμήματα καθώς και με τμήματα πληροφορικής του πανεπιστημίου που θα μπορούσε μελλοντικά να συμβάλλει στην υιοθέτηση ενός γνωστικού διδακτικού κορμού μαθησιακών πόρων σε διεπιστημονικό επίπεδο. Επίσης η διενέργεια μιας εμπειριστατωμένης μελέτης για το μαθησιακό κενό που υπάρχει στο φοιτητικό κοινό σχετικά με την αναζήτηση, αξιολόγηση και σωστή αξιοποίηση της επιστημονικής πληροφορίας θα βοηθούσε πολύ στην έναρξη μιας συζήτησης για το συγκεκριμένο θέμα. Η προκαταρκτική καταγραφή (βλ. Παράρτημα 1) που κάναμε δείχνει πως ελάχιστα τμήματα έχουν ενσωματώσει στα προγράμματα σπουδών τους ειδικά μαθήματα Π.Π. πράγμα που σημαίνει ελάχιστη εξοικείωση των φοιτητών με τις δεξιότητες που προσφέρει η Π.Π. Στο πλαίσιο αυτό επίσης, οι βιβλιοθηκονόμοι καλούνται να διερευνήσουν και να εντυφήσουν σε διάφορες θεωρητικές και πρακτικές μεθόδους και τεχνικές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και οι βιβλιοθήκες να αναγνωρίσουν πως ο ρόλος τους είναι πολυδιάστατος και μπορεί να επιτελεστεί επιτυχώς μόνο αν είναι γνώστες και εξειδικευμένοι στα θέματα εκπαίδευσης (McAulay, 2020).

2. Οι Α.Β. καλούνται να διερευνήσουν την έναρξη ενός συνεργατικού προγράμματος ανάπτυξης της Π.Π. με στόχους τη διαμόρφωση πολιτικών, τη διερεύνηση εκπαιδευτικών και τεχνικών μεθόδων και τεχνικών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και την ανταλλαγή εμπειριών, τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών ανάμεσά τους. Το περιεχόμενο ενός συνεργατικού προγράμματος μπορεί να στηριχτεί στη γεωγραφική ή θεματική εγγύτητα των βιβλιοθηκών ενώ ο ΣΕΑΒ μπορεί να πάρει ενεργό ρόλο σε αυτό. Η πιστοποίηση του προγράμματος Π.Π. θα ήταν ένα μεγάλο πλεονέκτημα για την επιτυχία του εγχειρήματος και αυτό είναι κάτι που ίσως αξίζει να διερευνηθεί έστω και μελλοντικά.

Επίλογος

Μέχρι η Π.Π. να γίνει αναπόσπαστο στοιχείο στη διαδικασία της εκπαίδευσης από το νηπιαγωγείο μέχρι το διδακτορικό, θα παράγουμε ανεκπαίδευτους πτυχιούχους που δεν θα μπορούν να αντιμετωπίσουν τον κόσμο της ψηφιακής πληροφορίας. Χρειαζόμαστε μια μακροπρόθεσμη στρατηγική σε ολόκληρο το πρόγραμμα σπουδών ώστε να δώσουμε τα απαραίτητα εργαλεία για να ανταπεξέλθουν. Με τον COVID-19 εμφανίστηκε ένα πρόβλημα που πάντα υπήρχε και δημιουργήθηκε μια ευκαιρία να αναγνωριστεί το κενό που υπάρχει. Ας ελπίσουμε ότι αυτό δεν είναι παροδικό και ότι θα είναι μέρος της εξέλιξης στην εκπαίδευση.

Ένα άρτιο πρόγραμμα Π.Π. απαιτεί μεγάλη και συντονισμένη προσπάθεια, μέχρι όμως να καταφέρουμε να πραγματοποιήσουμε το φιλόδοξο σχέδιο που προτείνουμε για το μέλλον της Π.Π. στις ελληνικές Α.Β. με τα μέσα που το σημερινό πανεπιστήμιο διαθέτει μπορούμε να ξεκινήσουμε (όσοι δεν το είχαμε ήδη κάνει) να χρησιμοποιούμε τις νέες ψηφιακές πλατφόρμες που θα προετοιμάσουν το έδαφος για μεγαλύτερες παρεμβάσεις.

Θα πρέπει οι Α.Β. να κερδίσουν ισότιμες συνεργασίες και δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις. Μόνο η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και οι συντονισμένες συνεργατικές πρωτοβουλίες θα τους δώσουν την ευκαιρία να αποδείξουν τον πολύτιμο ρόλο τους. Η πανδημία αποκαλύπτει πως όλα τα «ανέφικτα» και τεχνικώς δυνάμενα, γίνονται εφικτά. Το εκπαιδευτικό σύστημα μετακινείται πλέον ολοένα και περισσότερο στο ψηφιακό περιβάλλον όχι μόνο λόγω της πανδημίας αλλά επειδή αυτή είναι η πορεία που τελικά έχει πάρει ο κόσμος. Οι Α.Β. θα είναι άραγε μέρος αυτής της διαδικασίας; Ας ελπίσουμε και ας βάλουμε τα δυνατά μας να το πετύχουμε.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Aharony, N., Julien, H., & Nadel-Kritz, N. (2020). Survey of information literacy instructional practices in academic libraries. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(4), 964–971. <https://doi.org/10.1177/0961000619891762>
- Akers, K. G., Higgins, M., Devito, J. A., Stieglitz, S., Tolliver, R., & Tran, C. Y. (2018). Collaboration between health sciences librarians and faculty as reflected by articles published in the journal of the medical library association. *Journal of the Medical Library Association*, 106(4), 416–419. <https://doi.org/10.5195/jmla.2018.559>
- Atkinson, J. (2019). Collaboration by academic libraries: What are the benefits, what are the constraints, and what do you need to do to be successful? *New Review of Academic Librarianship*, 25(1), 1–7. <https://doi.org/10.1080/13614533.2019.1575016>
- Ayoub, A., Amin, S., & Wani, Z. (2018). International Coalition of Library Consortia (ICOLC): Exploring the Diversity and Strength of Participating Library Consortia. *Library Philosophy and Practice (e-Journal)*, 2115.
- Borrego, Á., & Pinfield, S. (2020). Librarians Publishing in Partnership with Other Researchers: Roles, Motivations, Benefits, and Challenges. *Portal: Libraries and the Academy*, 20(4), 655–675. <https://doi.org/10.1353/pla.2020.0031>
- Caplan, V. (2019). Successful recipes to improve student learning: deep librarian-faculty collaboration at HKUST. Pacific Rim Research Libraries Alliance Meeting, Seoul, Korea, 2019. Available at <http://hdl.handle.net/1783.1/100674>
- Chuang, F. H., Weng, H. C., & Hsieh, P. N. (2019). A qualitative study of barriers to innovation in academic libraries in Taiwan. *Library Management*, 40(6–7), 402–415. <https://doi.org/10.1108/LM-05-2018-0042>
- Du Plessis, M., & Martins, N. (2019). Developing a measurement instrument for coping with occupational stress in academia. *SA Journal of Industrial Psychology*, 45, 1–13. <https://doi.org/10.4102/sajip.v45i0.1653>
- Encheva, M., Tammaro, A. M., & Kumanova, A. (2020). Games to Improve Students Information Literacy Skills. *International Information and Library Review*. <https://doi.org/10.1080/10572317.2020.1746024>
- Grimes, D. R., Bauch, C. T., & Ioannidis, J. P. A. (2018). Modelling science trustworthiness under publish or perish pressure. *Royal Society Open Science*, 5(1). <https://doi.org/10.1098/rsos.171511>
- Hope, C. B., & Peterson, C. A. (2002). The Sum Is Greater Than the Parts. *Journal of Library Administration*, 36(1–2), 21–38. https://doi.org/10.1300/J111v36n01_03
- Johnson, R., Watkinson, A., & Mabe, M. (2018). The STM Report: An overview of scientific and scholarly publishing. *International Association of Scientific, Technical and Medical Publishers*, 5(October), 212. Retrieved from https://www.stm-assoc.org/2018_10_04_STM_Report_2018.pdf
- Kostagiolas, P. A., Papadaki, E., Kanlis, G., & Papavlasopoulou, S. (2013). Responding to crises with alliances: Evidence from an academic library survey in Greece. In *Advances in Librarianship. Mergers and Alliances: The wider view. Vol. 36* (Vol. 36, pp. 247–280). Emerald Group Publishing Limited. [https://doi.org/10.1108/S0065-2830\(2013\)0000036012](https://doi.org/10.1108/S0065-2830(2013)0000036012)

- Marcum, J. W. (2008). Partnering for innovation and sustainability. *Bottom Line*, 21(3), 82–84. <https://doi.org/10.1108/08880450810912826>
- McAulay, K. E. (2020). Library support to students on blended-learning courses: some thoughts on best practice. *SCONUL Focus*, (71).
- Onyancha, O. B. (2020). Knowledge visualization and mapping of information literacy, 1975–2018. *IFLA Journal*. <https://doi.org/10.1177/0340035220906536>
- Parsons, R. (2016). SCONUL Shared Services A Toolkit for Library Collaboration.
- Phelps, S. F., Senior, H. E. K., & Diller, K. R. (2011). Learning from Each Other: A Report on Information Literacy Programs at Orbis Cascade Alliance Libraries. *Collaborative Librarianship*, 3(3), 140–153. <https://doi.org/10.29087/2011.3.3.06>
- Perez-Stable, M. A., Arnold, J. M., Guth, L. F., & Meer, P. F. Vander. (2020). From Service Role to Partnership: Faculty Voices on Collaboration with Librarians. *Portal: Libraries and the Academy*, 20(1), 49–72. <https://doi.org/10.1353/pla.2020.0004>
- Sample, A. (2020). Historical development of definitions of information literacy: A literature review of selected resources. *Journal of Academic Librarianship*, 46(2). <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102116>
- Schachter, D. (2020). Theory into practice:: Challenges and implications for information literacy teaching. *IFLA Journal*, 46(2), 133–142. <https://doi.org/10.1177/0340035219886600>
- Victoria, F., & Eunice, S. P. (2016). <http://repository.ust.hk/ir/>.
- Weng, C., & Murray, D. C. (2020). Faculty perceptions of librarians and library services: Exploring the impact of librarian faculty status and beyond. *Journal of Academic Librarianship*. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102200>
- Wengler, S., & Wolff-Eisenberg, C. (2020). Community college librarians and the ACRL framework: Findings from a national study. *College and Research Libraries*, 81(1), 66–95. <https://doi.org/10.5860/crl.81.1.66>
- Η σκοτεινή πλευρά του διαδικτύου Η Εφημερίδα των Συντακτών. (2020). πρόσβαση 15/11/2020) https://www.efsyn.gr/themata/idees-palies-kai-nees/268575_i-skoteini-pleyra-toy-diadiktyoy
- Κλαψόπουλος, Γ., Μπαλατζάρας, Μ., Ζαπουνίδου, Σ., & Πατρινός, Δ. (2016). Ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και υπηρεσίες Πληροφοριακής Παιδείας: η ανάπτυξη της διαδικτυακής εκπαιδευτικής πλατφόρμας ILSEAB. *HEAL Journal*, 2(1), 29–46. Retrieved from <http://healjournal.seab.gr>
- ΜΟΔΙΠΑΒ. (2020). Στατιστικά στοιχεία ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών 2019.
- Νίτσος, Η., Μάλλιαρη, Α. (2008). «Ωρίων»: online πρόγραμμα πληροφοριακού γραμματισμού. Στο 1^ο Επιστημονικό Συμπόσιο «Πληροφοριακή Παιδεία και Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση». Βόλος. Ανακτήθηκε από <http://ilsym.lib.uth.gr/index.asp>

Παράρτημα 1

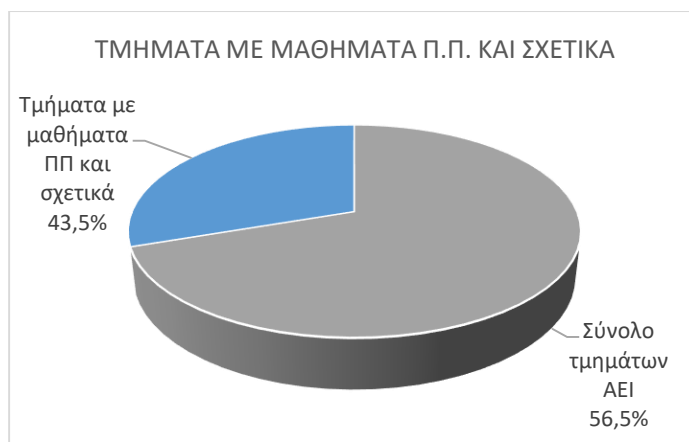
Η διεθνής βιβλιογραφία (βλ. αναφορές στο Κλαψόπουλος κ.ά., 2016) δείχνει πως η συνεργασία βιβλιοθηκονόμων και Α.Π. μπορεί να εξελιχθεί μέσα από την υιοθέτηση νέων ρόλων (βιβλιοθηκονόμος-διδάσκοντας και ενσωματωμένος βιβλιοθηκονόμος) με όχημα τη διασύνδεση των προγραμμάτων ΠΠ με τα προγράμματα σπουδών των ιδρυμάτων. Η διασύνδεση είναι εφικτή γιατί σε μεγάλο αριθμό τμημάτων παρέχονται μαθήματα σχετιζόμενα με την πληροφοριακή παιδεία (ακόμα κι αν δεν επιγράφονται έτσι).

Η μικρή έρευνα που ακολουθεί έχει σκοπό μια πρώτη καταγραφή και κατανομή των τμημάτων των ΑΕΙ και των μαθημάτων Πληροφοριακής Παιδείας και σχετιζόμενων. Τα στοιχεία έχουν αντληθεί από τα μαθήματα των τμημάτων όπως έχουν αναρτηθεί στην υπηρεσία ΕΥΔΟΞΟΣ (2020-21). Οι λεκτικές περιγραφές των σχετικών μαθημάτων είναι ποικίλες και καλύπτουν μεγάλο εύρος θεμάτων και αντικειμένων. Χωρίς να μπορούμε να επεκταθούμε σε μελέτη των περιγραμμάτων των μαθημάτων για να έχουμε ουσιαστική διάκριση, αυτά έχουν κατηγοριοποιηθεί ως εξής:

- Α. Μαθήματα μεθοδολογίας έρευνας / ερευνητικής μεθοδολογίας
 - Β. Μαθήματα σύνταξης εργασίας / επιστημονικής εργασίας
 - Γ. Μαθήματα (ψηφιακού) γραμματισμού
 - Δ. Μαθήματα Μεθοδολογίας έρευνας και συγγραφής επιστημονικής εργασίας
 - Ε. Μαθήματα Πληροφοριακής Παιδείας
 - ΣΤ. Άλλα μαθήματα (π.χ. σεμινάριο τελειόφοιτων)
- Αποτελέσματα:

1. Τα Ιδρύματα που εξετάστηκαν ήταν 28 και το σύνολο των τμημάτων 464. Σε αυτά υπάρχουν 3 τμήματα (Αρχειονομίας βιβλιοθηκονομίας και συστημάτων Πληροφόρησης-ΠΑΔΑ, Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Κοινωνιολογίας-Πάντειο) που προσφέρουν 4 μαθήματα συνολικά που επιγράφονται «Πληροφοριακή Παιδεία». Υπάρχουν 11 τμήματα που προσφέρουν 16 μαθήματα που επιγράφονται «Γραμματισμός» ή «Ψηφιακός Γραμματισμός».
2. Τα τμήματα που παρέχουν μαθήματα Π.Π. και σχετικά (βλ. κατηγορίες παραπάνω) είναι 202 (ή το 43,5% των τμημάτων προσφέρει σχετικά μαθήματα)

Σχ.1 Τμήματα που διδάσκουν μαθήματα Π.Π ή σχετικά

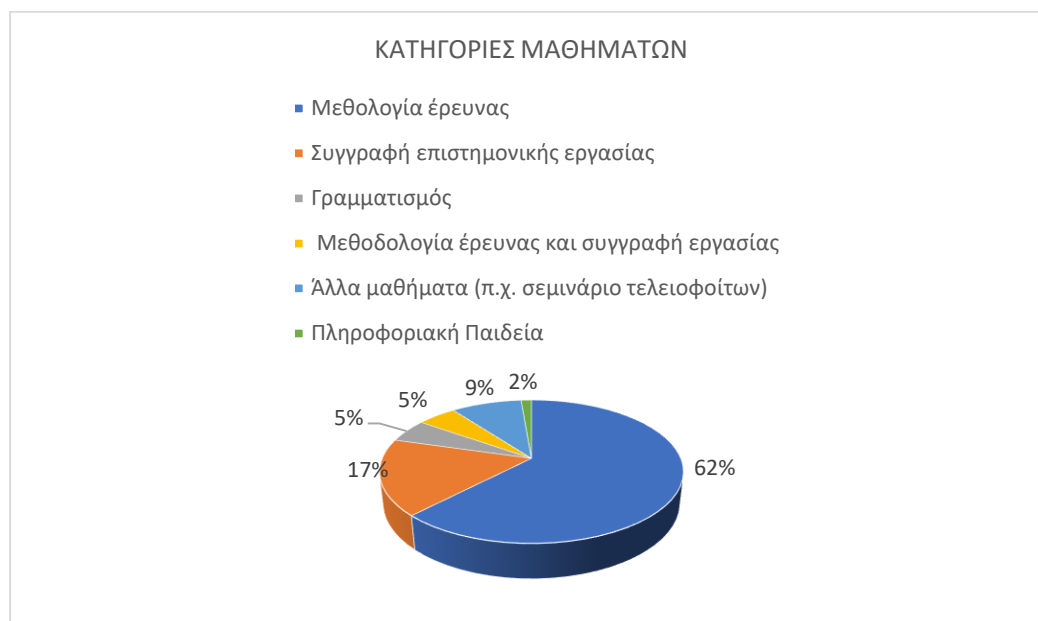

3. Ο συνολικός αριθμός των μαθημάτων Π.Π. και σχετικών είναι 302 και ανά κατηγορία μαθήματος η κατανομή είναι:

1. Μαθήματα μεθοδολογίας έρευνας / ερευνητικής μεθοδολογίας = 188 (62,2%)

2. Μαθήματα σύνταξης εργασίας / επιστημονικής εργασίας = 52 (17,2%)
3. Μαθήματα (ψηφιακού) γραμματισμού 16 (5,3%)
4. Μαθήματα Μεθοδολογίας έρευνας και συγγραφής επιστημονικής εργασίας = 15 (5%)
5. Μαθήματα Πληροφοριακής Παιδείας = 4 (1,3%)
6. Άλλα μαθήματα (π.χ. σεμινάριο τελειόφοιτων) = 27 (9%)

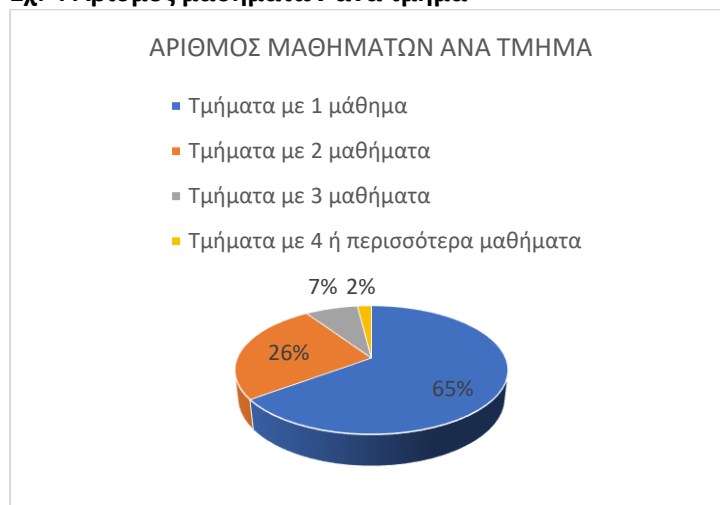
Σχ. 2 Κατηγορίες μαθημάτων σχετικών με την Π.Π.

4. Ο αριθμός των σχετικών με την Π.Π μαθημάτων ανά τμήμα είναι: "

1. Τμήματα με 1 μάθημα = 130 (64,8%)
2. Τμήματα με 2 μαθήματα = 52 (25,8%)
3. Τμήματα με 3 μαθήματα = 15 (7,4%)
4. Τμήματα με 4 και παραπάνω μαθήματα = 4 (2%)

Σχ. 4 Αριθμός μαθημάτων ανά τμήμα

Πίνακας 1. Μαθήματα Πληροφοριακής Παιδείας και Γραμματισμού ανά τμήμα και ίδρυμα

		Αριθμός τμημάτων	Αριθμός τμημάτων με μαθήματα Π.Π. και σχετικά	Συνολικός αριθμός μαθημάτων Π.Π και τμήματα
1	ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΑΣ	2	1	1
2	ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΒΕΛΛΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2	1	1
3	ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	2	1	1
4	ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	2	2	3
5	ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	42	17	28
6	ΑΣΠΑΙΤΕ	4	3	4
7	ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	14	4	6
8	ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ	20	8	11
9	ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	31	20	30
10	ΕΚΠΑ	47	16	22
11	ΕΜΠ	9	0	0
12	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	11	9	15
13	ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	14	7	10
14	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	8	1	1
15	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ	18	9	19
16	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	26	16	22
17	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	22	14	20
18	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	54	20	24
19	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	24	9	13
20	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	17	5	9
21	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	10	6	9
22	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ	34	14	27
23	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	10	2	2
24	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΟΥ	22	11	15
25	ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	9	4	7
26	ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	2	0	0
27	ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	5	0	0
28	ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	4	2	2
		464	202	302

Παράρτημα 2

Οι βιβλιοθήκες που εξετάστηκαν είναι 24. Η διαδικασία έγινε μέσω ελέγχου στις ιστοσελίδες, έργο αρκετά δύσκολο καθώς η ανεύρεση της επιθυμητής πληροφορίας ήταν επίπονη αφού απαιτεί επαναλαμβανόμενα χτυπήματα και αρκετό χρόνο και υπομονή. Υποθέτουμε πως είναι δύσκολο για τις βιβλιοθήκες να κρατούν ενημερωμένες τις ιστοσελίδες τους, αφού οι περισσότερες έχουν προβλήματα υποστελέχωσης. Για το λόγο αυτό μπορεί να έχει διαφύγει κάτι της προσοχής μας και να παραβλέψαμε κάποια προσφερόμενη υπηρεσία. Επίσης θα πρέπει να επισημανθεί ότι μπορεί να υπάρχουν βιβλιοθήκες που δεν αναφέρουν κανένα πρόγραμμα Π.Π. αλλά να συμβαίνει το αντίθετο και απλά να μην το αναφέρουν στη σελίδα.

- **Προγράμματα Π.Π.**

Αρχικά εξετάστηκε αν οι βιβλιοθήκες προσφέρουν πρόγραμμα Π.Π. και διαπιστώθηκε ότι από τις 24 οι πέντε δεν φαίνεται να προσφέρουν πρόγραμμα Π.Π. ή αυτό δεν αναγράφεται ως πληροφορία στις ιστοσελίδες τους.

- **Είδος περιεχομένου Π.Π.**

Άλλο ένα στοιχείο που εξετάστηκε ήταν το είδος του υλικού που είναι αναρτημένο. Διαπιστώθηκε ότι μόνο μία βιβλιοθήκη (ΕΑΠ) και λόγω της φύσης της (εξ αποστάσεως εκπαίδευση) έχει αναρτήσει μέσα από το δικό της κανάλι στο YouTube.

- **Προσφερόμενα σεμινάρια**

Από τις 24 βιβλιοθήκες οι 16 δηλώνουν ότι διοργανώνουν σεμινάρια και μια ότι διοργανώνει ξεναγήσεις

- **Περιεχόμενο Π.Π.Π.**

Το περιεχόμενο των προγραμμάτων αφορά κυρίως τη συγγραφή επιστημονικών εργασιών, τη λογοκλοπή και την κατάρτιση σε θέματα βιβλιογραφίας.

- **Συνεργασία με υπηρεσίες του πανεπιστημίου**

Υπάρχουν βιβλιοθήκες που φαίνεται ότι έχουν αναπτύξει κάποιες μορφές συνεργασίας με το Α.Π. Η βιβλιοθήκη του Παντείου αναφέρει στη σελίδα της ότι το πρόγραμμα Π.Π. έχει εγκριθεί από τη Σύγκλητο (2017)

Η βιβλιοθήκη του ΠΑΜΑΚ αναφέρει συνεργασία με το κέντρο δικτύων και το Α.Π. Επίσης τα τμήματα Ρεθύμνου και Ηρακλείου του Πανεπιστημίου Κρήτης αναφέρουν ότι η παρακολούθηση των σεμιναρίων είναι υποχρεωτική.

Το πιθανότερο είναι ότι μέρος των σεμιναρίων όλων των βιβλιοθηκών θα διεξάγεται με τη συνεργασία-βοήθεια μελών ΔΕΠ.

Σχ.4 Βιβλιοθήκες που προσφέρουν προγράμματα Πληροφοριακής Παιδείας

Πίνακας 2. Βιβλιοθήκες και προγράμματα Πληροφοριακής Παιδείας

	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Π.Π.
1	Εθνικόν Και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)	ΒΚΠ Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ	ΕΝΟΤΗΤΑ- ΜΑΘΑΙΝΩ ΠΩΣ
2	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης ΕΜΠ	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
3	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών Βιβλιοθήκη	Εκπαιδευτικές Παρουσιάσεις- Εκδηλώσεις
4	Πάντειον Πανεπιστήμιο	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πάντειο Πανεπιστήμιο	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ-ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ-ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ-ΟΔΗΓΟΙ
5	Πανεπιστήμιο Πειραιώς	Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιώς	ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ
6	Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Βιβλιοθήκη Και Κέντρο Πληροφόρησης	ΟΔΗΓΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
7	Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών	Βιβλιοθήκη Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ-ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ-ΠΩΣ ΜΠΟΡΩ
8	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Βιβλιοθήκη Και Κέντρο Πληροφόρησης	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ
9	Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	Βιβλιοθήκη Πανεπιστημιούπολης Άλσους Αιγάλεω	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

10	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ- Πληροφοριακή Υποστήριξη & Εκπαίδευση-Αναζήτηση Σε Πληροφοριακές Πηγές
11	Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	Βιβλιοθήκη Και Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Πελοποννήσου	ΟΔΗΓΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
12	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
13	Πανεπιστήμιο Πατρών	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστήμιο Πατρών	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ-ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ- ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ- ΛΟΓΟΚΛΟΠΗ- ΒΙΒΛΙΟΜΕΤΡΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ
14	Ιόνιο Πανεπιστήμιο	Βιβλιοθήκη Και Κέντρο Πληροφόρησης Ιονίου Πανεπιστημίου	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ- ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ
15	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο	Εξ Αποστάσεως Βιβλιοθήκη Και Κέντρο Πληροφόρησης ΕΑΠ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ
16	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ
17	Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας	Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας	ΟΔΗΓΟΙ-TUTORIALS- VIDEOS
18	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	ΕΝΤΥΠΟ ΜΕ ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΟ ΤΟ ΜΕΙΛ ΓΙΑ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ- ΒΙΝΤΕΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ
19	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Δ.Π.Θ.	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
20	Πανεπιστήμιο Κρήτης	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστήμιο Κρήτης	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΧΡΗΣΤΩΝ- ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ
21	Πολυτεχνείο Κρήτης	Βιβλιοθήκη Και Κέντρο Πληροφόρησης Πολυτεχνείου Κρήτης	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ
22	Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστήμιο Αιγαίου	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
23	ΑΣΠΑΙΤΕ	ΑΣΠΑΙΤΕ Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
24	Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδας	Διεύθυνση Βιβλιοθήκης & Κέντρο Πληροφόρησης ΔΙ.ΠΑ.Ε.	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Πίνακας 3. Το είδος του υλικού Π.Π. στις ιστοσελίδες των βιβλιοθηκών

	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	ΕΙΔΟΣ ΥΛΙΚΟΥ
1	Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)	ΒΚΠ Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ	ΣΤΑΤΙΚΟ
2	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης ΕΜΠ	ΣΤΑΤΙΚΟ
3	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών Βιβλιοθήκη	ΣΤΑΤΙΚΟ
4	Πάντειον Πανεπιστήμιο	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πάντειο Πανεπιστήμιο	ΣΤΑΤΙΚΟ
5	Πανεπιστήμιο Πειραιώς	Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιώς	ΣΤΑΤΙΚΟ
6	Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης	ΣΤΑΤΙΚΟ
7	Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών	Βιβλιοθήκη Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών	ΣΤΑΤΙΚΟ
8	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης	ΣΤΑΤΙΚΟ
9	Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	Βιβλιοθήκη Πανεπιστημιούπολης Άλσους Αιγάλεω	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ
10	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας	ΣΤΑΤΙΚΟ
11	Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Πελοποννήσου	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ
12	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ
13	Πανεπιστήμιο Πατρών	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστήμιο Πατρών	ΣΤΑΤΙΚΟ
14	Ιόνιο Πανεπιστήμιο	Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης Ιονίου Πανεπιστημίου	ΣΤΑΤΙΚΟ
15	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο	Εξ Αποστάσεως Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης ΕΑΠ	ΠΟΛΥΜΕΣΙΚΟ
16	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	ΣΤΑΤΙΚΟ

17	Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας	Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας	ΣΤΑΤΙΚΟ
18	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	ΣΤΑΤΙΚΟ
19	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Δ.Π.Θ.	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ
20	Πανεπιστήμιο Κρήτης	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστήμιο Κρήτης	ΣΤΑΤΙΚΟ
21	Πολυτεχνείο Κρήτης	Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης Πολυτεχνείου Κρήτης	ΣΤΑΤΙΚΟ
22	Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστήμιο Αιγαίου	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ
23	ΑΣΠΑΙΤΕ	ΑΣΠΑΙΤΕ Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ
24	Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδας	Διεύθυνση Βιβλιοθήκης & Κέντρο Πληροφόρησης ΔΙ.ΠΑ.Ε.	ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ